

Shrnutí výsledků 1. odborné konzultace „Významné látkové zatížení vod v povodí Labe“ 12. 2. – 13. 2. 2008 v Drážďanech

1. Úvod

Ve dnech 12. 2. a 13. 2. 2008 se v Drážďanech konala 1. odborná konzultace na téma „Významné látkové zatížení vod v povodí Labe“. Konzultace se zúčastnilo více jak 30 zástupců významných uživatelů vody z oblasti průmyslu, energetiky, zemědělství, plavby, komunální správy, zásobování pitnou vodou, zástupců nevládních ekologických organizací a ostatních zájmových skupin a zástupců státní správy a MKOL.

Odbornou konzultaci moderoval pan Ing. Václav Jirásek, člen pracovní skupiny „Implementace Rámcové směrnice ES pro vodní politiku v povodí Labe“ (WFD) MKOL.

První den byl věnován problematice vnosu živin do povrchových vod v povodí Labe. Po krátkém úvodu moderátora zazněly dvě prezentace k uvedené problematice – pana Ing. Nesměráka za ČR a pana Dr. Trepela za Německo.

Poté následovala řízená diskuse, která byla strukturována podle následujících bodů:

- dotazy k obsahu přednášek
- Jsou cíle prezentované do roku 2015 splnitelné?
- Co pro splnění uvedených cílů bude zásadní?
- Jaká konkrétní opatření byste doplnili?
- Jaký může být Váš příspěvek ke splnění cílů?

Druhý den byl věnován problematice škodlivých látek ve vodách v povodí Labe. Po krátkém úvodu moderátora zazněly dvě prezentace k uvedené problematice – pana Ing. Medka za ČR a pana Dr. Heiningera za Německo.

Poté následovala řízená diskuse, která byla strukturována stejným způsobem jako první den.

2. Výsledky odborné konzultace

2.1 Živiny

- Pro snížení eutrofizace Severního moře je nutné snížit vnos živin (P, N) řekou Labe asi o 46 %. Tento cíl není možné splnit v rámci prvního plánu povodí. Jeho dosažení je rozděleno na tři plánovací období, v rámci kterých se předpokládá snížení vždy asi o 15 %.
- Bodové zdroje se obecně podílejí větší mírou na vnosu fosforu než na vnosu dusíku. V ČR převládá vnos fosforu z bodových zdrojů nad vnosem z difuzních zdrojů, u dusíku je to naopak.
- Rozhodující pro snížení vnosu živin v minulosti bylo zavádění opatření především u bodových zdrojů podle legislativních předpisů EU po roce 1985 v SRN a po roce 1990 v ČR.
- Je nutné počítat s dlouhou časovou odezvou opatření na snížení vnosu živin z difuzních zdrojů. Je otázkou, zda je vůbec dostatečné období tří šestiletých plánů povodí.

- Je nutné se soustředit na prvotní zdroje živin. V této souvislosti se např. u fosforu otevírá otázka složení pracích a mycích prostředků.
- Pro bilancování vnosu živin do Severního moře jsou stanoveny referenční profily Hřensko / Schmilka (vyjadřuje podíl ČR), Schnackenburg (dílčí profil v Německu) a Seemanshöft (vlastní referenční profil pro vnos tokem Labe). Pro zjištění podílu jednotlivých dílčích povodí na celkovém odnosu živin a možného cíleného zavádění opatření k jeho snížení jsou ovšem na národní úrovni stanoveny další monitorovací profily.
- Pro hodnocení úspěšnosti opatření navrhuje ČR za výchozí stav rok 2000, Německo se přiklání spíše k průměru za několik let. Skupina expertů SW by měla navrhnout výchozí referenční období. Výchozí kompromisní návrh pro jednání ve skupině expertů SW: průměr za období let 2000 – 2004.
- Na německé straně probíhá v současné době odhad dopadu plánovaných opatření na snížení vnosu živin v prvním plánovacím období. Obecně za ČR i Německo se očekává splnění snížení vnosu živin o 15 % v rámci prvního plánu povodí. Předpokladem je ovšem zajištění finančních prostředků na opatření. V ČR budou prostředky čerpány především z podpůrných programů EU. Dalším aspektem je časová náročnost na zavedení nových legislativních předpisů, např. pro vybavení čistíren odpadních vod nejlepší dostupnou technologií (BAT) a dále finanční a časová náročnost na vypořádání majetkoprávních vztahů u opatření v ploše v případě difúzních zdrojů.
- Návrhy na opatření:
 - Práce s širokou veřejností pro zajištění akceptance zaváděných opatření.
 - Vědecký výzkum a vývoj za účelem snížení nebo eliminace obsahu fosforu ve spotřebním zboží a průmyslových produktech, které se následně dostávají do odpadních vod (např. prací a mycí prostředky).
 - Dovybavení ČOV v ČR o eliminaci fosforu i u velikosti pod 2000 EO a o eliminaci dusíku u velikosti nad 10 000 EO.
 - Zvýšení účinnosti eliminace fosforu a dusíku na úroveň parametrů nejlepší dostupné techniky (BAT).
 - Revize a realizace legislativních předpisů pro používání hnojiv v zemědělství a kontrola jejich dodržování.
 - Snížení zatížení ze zemědělství snížením eroze.
 - Znovu prověřit průmyslové zdroje dusíku (amoniakální dusík).
 - Posílení samočisticí schopnosti toků díky zlepšení jejich morfologie.
 - Revitalizační opatření v ploše.

2.2 Škodlivé látky

- Oproti živinám představují koncentrace škodlivých látek větší problém ve vnitrozemských povrchových vodách. Pro sledování přítomnosti dané škodlivé látky je důležité správně zvolit příslušnou matici. Každá škodlivá látka má své specifické vlastnosti a vyžaduje specifický přístup k monitoringu, hodnocení a návrhu opatření.
- Na mezinárodní úrovni je nutné sjednotit výběr matrice pro sledování koncentrací jednotlivých škodlivých látek. Většina škodlivých látek je hůře rozpustná ve vodě a je vázána na pevné (partikulární) fázi.
- Rozhodující roli hrají „klasické“ škodlivé látky, které pocházejí většinou ze starých zátěží.
- Musí být doplněny údaje o nových látkách, které dříve nebyly sledovány (např. organické stopové látky), a popř. navržen jejich monitoring.

- Zvláštní pozornost je třeba věnovat prioritním nebezpečným látkám – zde je třeba stanovit, které z těchto látek jsou významné pro povodí Labe.
- V národních plánech povodí by mělo být stanoveno určité spektrum látek, kterým je nutné z mezinárodního nebo nadregionálního hlediska věnovat zvláštní pozornost.
- Je obtížné, ale přitom nezbytné, lokalizovat difuzní zdroje znečištění za účelem stanovení účinných opatření. Zde hrají rozhodující roli poznatky o hlavních cestách vnosu.
- V území s aktivní nebo bývalou těžbou hnědého uhlí je nutné počítat s přechodným obdobím pro snížení odnosu znečišťujících látek. Důležitou roli zde hrají vhodná opatření v ploše ke snížení difuzního znečištění.
- V ČR je nejednoznačná legislativa k nakládání s vytěženými sedimenty. Na úrovni MKOL by měly být vytipovány problematické látky v sedimentech a měla by být zpracována doporučení pro státní správu.
- Měly by být revidovány cílové záměry MKOL a aktualizována inventarizace přímých a nepřímých průmyslových zdrojů látek v povodí Labe, jejichž emise je nutno přednostně snížit. Tato inventarizace byla pořízena a dále aktualizována v souvislosti s Akčním programem Labe.
- Na základě podnětu zástupce z oblasti zemědělství bude prověřeno zařazení sledování dioxinů do Mezinárodního programu měření Labe.
- Cílem 1. cyklu plánu povodí by mělo být dosáhnout prokazatelného snížení koncentrací škodlivých látek ve sledovaných maticích a získání informací pro optimalizaci plánování v dalších obdobích. Měla by být jasně deklarována konkrétní opatření v konkrétních místech a jaké jsou cíle do roku 2015.
- U látek, kde je již dnes dosaženo dobrého stavu je třeba zabránit zhoršení tohoto stavu.
- Vodárny Torgau zaslaly sekretariátu MKOL písemné stanovisko, které bude spolu s výsledky odborné konzultace zveřejněno na internetových stránkách MKOL.
- Návrhy na opatření:
 - Legislativní změny.
 - Technologické změny ve výrobě za účelem snížení nebo zamezení obsahu škodlivých látek v odpadních vodách.
 - Lepší nakládání s odpadními vodami a odpady.
 - Omezení používání vybraných škodlivých látek.
 - Koncept nakládání s vytěženými sedimenty ve Slapovém úseku Labe a v hamburském přístavu s ohledem na minimalizaci vnosu škodlivých látek do povrchových a pobřežních vod.
 - Sanace starých zátěží.
 - Práce s veřejností.